

100

Colectia POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

JULES VERNE

INSULA CU ELICE

EDITATA
DE REVISTA
ȘTIINȚA
TEHNICĂ

JULES VERNE

INSULA CU ELICE

(Ediție prescurtată)

Traducere, cuvînt înainte și note

de

ION HOBANA

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

100

DIN PARTEA REDACȚIEI

Cu mult înainte de apariția numărului 100 al colecției, numeroși cititori ne-au trimis scrisori prin care ne felicitau cu prilejul acestei aniversări; ei ne urau spor la muncă și succese în strădania de a promova literatura științifico-fantastică.

Redacția noastră și colectivul de colaboratori — scriitori și oameni de știință — mulțumesc pe această cale tuturor cititorilor colecției care, vreme de patru ani, au sprijinit-o cu sugestiile, criticile și îndemnurile lor pline de sollicitudine și interes pentru propășirea celui mai tânăr gen al frontului nostru literar.

Multe dintre scrisorile primite ne-au cerut ca pentru numărul festiv să alegem o lucrare demnă de el. Noi am socotit că autorul cel mai nimerit este marele clasic al literaturii de anticipație, veșnic tânărul Jules Verne. Cît privește romanul „Insula cu elice”, noi l-am ales nu numai pentru că este pasionant, instructiv, ci și fiindcă este deosebit de actual, arătând atitudinea lui Jules Verne față de bogătașii americani, iar în plus pentru că face parte dintre operele inedite în românește ale vizionarului de la Amiens.

CUVÎNT ÎNAINTE

Îmbarcându-se pe „Great Estern” într-o zi din anul 1866, Jules Verne se aștepta să regăsească pe celălalt țărm al Atlanticului țara ideală pe care o cunoscuse din cărți și o descrisese în „De la Pământ la Lună”. Realitatea i-a spulberat însă iluziile. Munca istovitoare și șomajul cronic, șovinismul și discriminarea rasială, lipsa de scrupule și atotputernicia regilor capitalului, — iată „perlele” care întunecau și atunci colierul orgolioasei Americi.

Cu aproape 30 de ani mai târziu, scriitorul avea să-și mărturisască încă o dată decepția într-o operă pe care observațiile critice și satira mușcătoare o așază în rîndul celor mai virulente luări de poziție ale sale împotriva racilelor orînduirii capitaliste. Poate că acesta este și motivul pentru care „Insula cu elice” n-a apărut în romînește înainte de 23 August.

Acțiunea romanului se petrece într-o perioadă în care „**Statele Unite și-au dublat numărul stelelor pavilionului federal. Ele sînt în plină înflorire a puterii lor industriale și comerciale, după ce și-au anexat dominionul Canada pînă la marginile Mării Polare, provinciile mexicane, guatemaleze, hondurasiene, nicaragoeze și costari-cane, pînă la Canalul Panama.**” (Dacă previziunea politică a lui Jules Verne nu s-a împlinit încă nemiîlocit, statele amintite se află în zona de influență a Wall Streetului, și cele întimplute nu de multă vreme în Guatemala ne arată ce înseamnă aceasta...)

Lipsiți de gust artistic („**producțiile lor se limitează la o cifră restrînsă pe tărîmul Frumosului**”, „**geniul lor național se arată încă sărac în materie de pictură, sculptură și muzică**”), cotropitorii ianchei cumpără „**cu greutatea lor în aur**” tablouri din Europa și angajează „**cu prețuri formidabile**” artiști de valoare. Pe această cale vin ei în contact cu Cvartetul concertant, alcătuit din 4 instrumen-

fiști parizieni. Și, împreună cu membrii cvartetului, cititorul este transportat pe insula cu elice.

Ce este insula cu elice?

Un mare grup de bogătași americani, „pe lângă care suveranii Europei și nababii Indiei nu pot să facă decît o figură mediocră”, au hotărît să se stabilească pe o insulă plutitoare și mișcătoare. Această insulă, ai cărei locuitori se laudă cu „independența față de Statele Unite”, constituie de fapt o înfrunchipare a puterii nelimitate de care se bucură oligarhia imperialistă. Departe de agitația cotidiană a celor care muncesc pentru ei, miliardarii își petrec timpul într-un *dolce far niente*, respirînd aerul pur al Oceanului Pacific. Palatele lor sînt prevăzute cu tot confortul, nave de legătură îi aprovizionează permanent cu cele de trebuință și s-ar părea că nici un nor nu întunecă orizontul acestei existențe paradisiace.

Sub acest calm aparent mocnește însă furtuna. Insula cu elice este o părțică a lumii capitaliste, a lumii căreia îi sînt proprii contradicții de neîmpăcat. Și, dacă atacul fiarelor sălbatice și al piratilor nu provoacă distrugerea insulei, ciocnirile de interese și de amar propriu duc pînă la urmă... Dar nu vrem să răpim cititorului plăcerea de a urmări pas cu pas, alături de simpaticii membri ai Cvartetului concertant, desfășurarea unei acțiuni de multe ori tragicomice l..

Printr-o seamă de previziuni presărate de-a lungul paginilor, „Insula cu elice” își justifică pe deplin apariția în colecția „Povestiri științifico-fantastice”. Însăși ideea construirii unui atît de grandios aparat maritim depășea epoca în care a fost scris romanul și nu a fost realizată nici în zilele noastre. Menționăm apoi: teleautograful („un aparat perfecționat care transportă scrisul”) kinetograful și telefatoul (anticipînd crearea, cu un an mai tîrziu, a aparatului de filmat) trotuarele rulante, ploaia artificială, teatrofoanele, cărțile fonografice, cablurile submarine suspendate, folosirea aluminiului și a sticlei ca materiale de construcție, conservarea tablourilor în vid, în sfîrșit, utilizarea pe scară largă a electricității, „acest suflet al Universului” (printre altele, „este mult întrebuintată electrocultura, adică influența curenților continui, care determină o accelerație extraordinară a creșterii și apariția unor legume avînd dimensiuni de necrezut, de pildă ridichi de 45 cm și morcovi de 3 kg”).

Totuși, accentul principal nu cade pe elementele de anticipație. Așa cum am mai spus, „Insula cu elice” constituie în primul rînd o virulentă luare de poziție împotriva racilelor orînduirii capitaliste.

Spre deosebire de alte lucrări ale lui Jules Verne, în care atîtudinea critică a autorului trebuie depistată în sensul ironic al unor

fraze și în aluzii mai puțin grăitoare pentru noi, oameni ai unei alte epoci, aici avem de-a face cu pasaje întregi lipsite de orice echivoc :

„...orașul (e vorba de Milliard-City, capitala insulei cu elica — n.n.) nu e accesibil cerșetorilor. Astea sînt lucruri valabile doar pentru orașele Americii, cu arestul, azilurile și casele lor pentru săraci... cărora li se adaugă casele de corecție...”

sau :

„...elevii nu se înghesuie de loc la cursurile publice, și, dacă generația actuală a rămas cu oarecare spoială în urma studiilor făcute în colegiile din Statele Unite, generația de mîine va avea mai multe rente decît învățătură”.

Dar cele mai puternice accente le găsește părintele sufletesc al căpitanului Nemo în demascarea colonialismului :

„Acești insulari (e vorba de locuitorii arhipelagului Cook — n.n.), foarte mîndri de independența lor, au rezistat totdeauna cotozirii străine. Ei se cred încă stăpîni la ei acasă, cu toate că au ajuns încetul cu încetul să suporte influența ocrotitoare — se știe ce înseamnă asta — a guvernului Australiei engleze.” „...Ministrul englez, simplu pastor protestant, care-și exercită tirania asupra arhipelagului mai mult decît șefii mangieni” (Mangia este capitala arhipelagului Cook — n.n.)... „pastorul posedă cele mai bune pămînturi. El este puternic prin polițiștii indigeni în fața cărora se închină majestățile lor mangiene.” „Aceste insule sînt înverzite și roditoare și se înțelege de ce le-a împus Anglia protectoratul său, așteptînd să le includă printre proprietățile sale din Pacific.”

„...în cele mai multe dintre aceste arhipelaguri (polineziene — n.n.), chiar cele supuse unor protectorate, guvernămîntul este totdeauna în mîinile unor șefi puternici... clasele sărace sînt pe de-a-ntregul supuse claselor bogate.”

„— Să fie aceasta consecința sistemului britanic?.. Nu știm ! Un lucru e sigur : indigenii tind să dispară. Colonia nu se află de loc pe drumul prosperității și nici populația pe cel al înmulțirii...”

„Aici (în arhipelagul Fidji — n.n.), de altfel, indigenii nu sînt decît niște adevărați robi, ca și băștinășii din insulele vecine, recrutați de plantatori pentru lucrările de defrișare. Pe deasupra, boala îi seceră. În 1875, numai variola a făcut să piară peste 30.000 de oameni.”

În pasajul de mai sus, unul din eroii romanului are încă îndoieli în ceea ce privește motivul descreșterii populației din colonii. Iată însă ce spune, în altă parte, autorul :

„Dacă în vremea lui Dumont d'Urville existau 8.000 de nukahivieni (locuitori ai insulei Nuka Hiva, din arhipelagul Marchizelor — n.n.), numărul lor n-a încetat să descrească. Cărui fapt i se datorește această depopulare? Exterminării indigenilor în războaie, răpirii bărbajilor pentru plantațiile peruviene.. ori, în sfârșit (pentru ce să nu mărturisim?), tuturor relelor pe care le aduce cotropirea, chiar atunci când cotropitorii aparțin raselor civilizate” (subl. ns.).

Jules Verne nu se oprește aici cu analiza colonialismului, dezvăluind cititorilor săi din 1895 contradicțiile dintre puterile imperia-
liste în perioada reimpărțirii lumii :

„...când Anglia a fost nevoită să cedeze Franței Antilele franceze, ea a vrut să lase acolo o urmă a trecerii sale — și ce urmă ! Până atunci nu existase niciodată măcar un singur șarpe nici în Guadelupa, nici în Martinica ; după plecarea coloniei anglo-saxone, această din urmă insulă era bînfuită de reptile. Era răzbunarea lui John Bull ! Înainte de a se retrage, el aruncase sute de șerpi pe domeniul care-i scăpa din gheare...”

Și după relatarea acestui fapt, autorul se ridică, în altă parte, la o generalizare deosebit de actuală :

„Grupul neohebridian cuprinde nu mai puțin de 150 de insule care, sub protecția Angliei, formează o dependență geografică a Australiei. Cu toate acestea, aici, ca și în insulele Salomon, ... problema protectoratului constituie un măr al discordiei între Franța și Regatul Unit. Pe deasupra, Statele Unite nu văd cu ochi buni apariția coloniilor europene în mijlocul unui ocean a cărui stăpînire exclusivă se gîndesc s-o revendice. Împlîntînd drapelul său pe aceste diverse arhipelaguri, Marea Britanie caută să creeze o stațiune de aprovizionare care i-ar fi indispensabilă în cazul cînd coloniile australiene ar scăpa de sub autoritatea «Forreign-Office»-ului”.

Fără îndoială că existența unor asemenea pasaje dezmente încă o dată afirmațiile potrivit cărora Jules Verne „n-a făcut politică”. Altcea îi putem reproșa autorului „Insulei cu elice” : îngăduința manifestată față de colonialismul francez.

Spre deosebire de posesiunile englezești, spune el, americanii vor fi primiți „cu întreaga politețe franțuzească” în Noua Caledonie și în arhipelagul Loyalty. Iar într-una din insulele arhipelagului Noile Hebride „își avea reședința o colonie franceză aflată pe calea prosperității”.

Cărui fapt i se datorește această abatere de la atitudinea în general justă a lui Jules Verne ?

În cuvîntarea de închidere a plenarei C.C. al Partidului Comunist Francez din 3—4 octombrie 1958, tovarășul Maurice Thorez spunea : „...faptul că generații întregi de francezi au învățat în

școală că republica a făurit un uriaș imperiu colonial, care a însemnat civilizație și bunăstare pentru bieții sălbatici vietnamezi și algerieni, nu a rămas fără urme." Urmele se văd și în romanul de față.

În analiza operei lui Jules Verne se vorbește încă prea puțin despre înclinarea scriitorului către satiră și ironie — trăsătură care-l integrează unui vechi și bogat filon al literaturii franceze. „Insula cu elice” este, din acest punct de vedere, deosebit de reprezentativă. Și valoarea satirei julesverniene constă mai ales în faptul că ea nu se oprește la încondeierea unor caractere individuale, ci îmbrățișează un întreg mod de viață.

Citatele ni se par și în acest caz mai grăitoare decît comentariile pe marginea lor :

„Teleautograful prezintă o garanție mai serioasă decît o simplă depeșă... Cu ajutorul lui sînt semnate electric mandate sau polițe...

— Chiar și acte de căsătorie ? întrebă Pinchinat ironic.

— Fără îndoială. De ce nu s-ar căsători oamenii prin fir telefonic ?

— Și divorțul ?...

— Și divorțul !... Este chiar lucrul care uzează cel mai mult aparatele noastre !”

„Americanii se cred înzestrați din naștere cu toate grațiile de trebuință. Așa că preferă să ia lecții în secret și în secret le transmit și eu frumoasele maniere franțuzești.”

După cum e și firesc, dată fiind profesia celor patru parizieni care ajung pe insula cu elice, observațiile lor și ale autorului se referă mai cu seamă la incompetența și lipsa de gust a multor americani în domeniul artistic :

„Urechile freschaliene n-au încercat nici o dată asemenea plăceri muzicale !” (E vorba de executarea unui cvartet în patru tonalități diferite, ceea ce dă naștere unui îngrozitor talmeș-balmeș — n.n.).

„Este interesant de observat că impresioniștii, neliniștii, futuriștii nu s-au aglomerat încă în acest muzeu ; dar, fără îndoială, Standard-Island nu va scăpa de invazia ciumei decadente” (!)

„Ar fi riscant să pretindem că aceste minuni (e vorba de tablourile și statuile „cumpărate cu aur greu” din Europa — n.n.) sînt des vizitate, că nababii din Milliard-City ar avea o aplecare deosebită pentru operele de artă, că simțul lor artistic ar fi foarte dezvoltat”.

„...ei (membrii cvartetului — n.n.) pornesc la fel de emoționați sau chiar mai puțin decît în fața unui public parizian, care are mai puțin bani în buzunar, dar mai mult simț artistic...”

Uneori satirizarea spiritului practic exagerat al oamenilor de afaceri americani capătă o formă de exprimare violent grotască :

„Ele (jurnalele de pe insulă — n.n.) nu au alt scop decât pe acela de a distra o clipă, adresându-se spiritului... și chiar stomacului. Da ! Unele sînt imprimate pe pastă comestibilă, cu cerneală de ciocolată. După ce sînt citite sînt mîncate la prima masă. Unele sînt astringente, altele ușor purgative, și corpul se acomodează foarte bine cu ele...

— Iată o lectură care se digeră ușor ! observă judicios Yvernès.

— Și o literatură hrănitoare ! răspunde Pinchinat. Patiserie și literatură amestecate, asta se potrivește de minune cu muzica igienică”.

Dar monstruoșitatea socială asupra căreia se îndreaptă cel mai adesea oprobiul lui Jules Verne este atotputernicia banului în orînduirea capitalistă. Simbolul acestei atotputerniciei îl constituie însuși drapelul insulei cu elice, pe care se vede „o stea, mai curînd un soare de aur răsfiraț pe albastrul blazonului...” Apoi satira se desfășoară în voie :

„— ...Un milionar este bogat față de cel care n-are decât 100.000 de franci ! El nu este bogat față de cel care are 100.000.000 !

Artiștii noștri au băgat de seamă că, dintre cuvintele folosite de călăuza lor, cuvîntul milion revine cel mai des — un cuvînt vrăjit, pe cît se pare. Munbar îl pronunță umflîndu-și obrajii cu o sonoritate metalică. S-ar spune că bate monedă vorbind.

— ...Din nenorocire, la Milliard-City nu ajunge să fii de oțel...

— Trebuie să fii de aur, ripostează Yvernès.

— Aveți dreptate... De aur, sau nu contezi cîtuși de puțin.

— Da, domnul Cyrus Bikerstaff e un om amabil, răspunde suprîntendentul cu o ușoară mișcare din umeri. Păcat că n-are un miliard, două...”

În sfîrșit, iată și un pasaj care demonstrează că pentru miliardari titlurile neînsoțite de o avere corespunzătoare nu fac doi bani :

„— Cine sînt aceste persoane ?

— Aceste persoane ? ! răspunde suprîntendentul, ale cărui buze schițează o strîmbătură destul de disprețuitoare. Sînt niște melomani pătimași...

— Și de ce nu și-au oprit locuri în sala cazinoului ?

— Era prea scump pentru ei.

— Atunci, averea lor... ?

— Abia 200.000 de franci rentă.

— Pfu ! Și cine sînt acești bieți nenorociți ?

— Regele și regina Malecarliei”.

Care este atitudinea lui Jules Verne față de stăpînii insulei cu elice și ai întregii Americi — industriașii și bancherii reprezentați de miliardarii Jem Tankerdon și Nat Coverley ? Cum apar ei în roman ?

Tankerdon este „un om violent, pe care situația sa ar fi trebuit să-l șlefuiască, dar căruia îi lipsește educația. Îi place să facă paradă de averea sa și are, cum se spune, «buzunarele sunătoare»”.

Coverley „este mai fin decît rivalul său... Averea sa n-a ieșit din măruntaiele pămîntului în chip de pungă cu petrol și nici din măruntaiele fumegînde ale rasei porcine. Nu ! El a ajuns ceea ce este datorită afacerilor industriale, căilor ferate și băncilor”.

Dar dacă înfățișarea și manierele lor diferă, comportarea le este determinată de aceleași interese meschine, a căror ciocnire provoacă dezastrul insulei cu elice. „Ceea ce s-a întîmplat — spune autorul — este o consecință a neînțelegerilor interne, a acestei rivalități între miliardari...” Și în altă parte : „Ei bine, acești Coverley și Tankerdoni sînt mulțumiți de rezultatul rivalității lor criminale ?... Nici unul dintre ei nu va governa excluzîndu-l pe celălalt !... Dar să nu ne indușăm de soarta lor ! Le rămîn încă destule milioane în safeurile băncilor americane și europene pentru ca să-și aibă asigurată la bătrînețe pîinea zilnică !”

În lupta cu fiarele sălbatice și cu pirații, locuitorii insulei cu elice dovedesc curaj și inițiativă. Este însă curajul celui care-și apără pielea, și nu al militantului pentru o cauză nobilă. Două alte incidente demonstrează limpede esența calităților „umane” ale miliardarilor :

Scufundînd fără voie un vapor englez, insularii se indignează peste măsură cînd li se cere să plătească paguba săvîrșită, sub amenințarea tunurilor unor vase de război britanice. Nu peste multă vreme, aceiași dezinteresați apărători ai drepturilor omului sînt gata să distrugă o insulă „pînă în temelii”, pentru a pedepsi răpirea de către indigeni a unuia dintre membrii cvartetului...

Nu întîmplător, singurele personaje mai simpatice din lumea miliardarilor sînt Walter Tankerdon și Diana Coverley. Acești tineri care se iubesc nu au fost încă total viciați de averea părinților lor. Jules Verne ține chiar să precizeze că „miliardul nu face fericirea”. Iar cînd ruptura între cele două familii pare definitivă, logodnicii nu vor să-și sacrifice dragostea : „...își vor părăsi familia... vor merge să se căsătorească în străinătate... vor găsi un colț pe lume unde să poată fi fericiți fără a avea atîtea milioane în jurul inimii !” (De altfel, ironia autorului nu-i cruță nici pe ei. Despre Walter, Jules Verne spune că „...e bun la inimă”, cu următoarea precizare : „E

adevărat că, lipsind săracii, n-are cum să-și exercite caritatea..." Iar în final observă cu aceeași malițiozitate: „...tinerii soți nu mai posedă decît o rentă anuală de un biet milion fiecare... Dar, cum spune Pinchinat, totul ne face să credem că-și vor găsi fericirea și cu această avere mediocră [“]

Dînd o imagine vie și multilaterală a orînduirii capitaliste, Jules Verne nu s-a oprit, din păcate, în fața celui mai pregnant fenomen al epocii sale: *contradicția între muncă și capital, între exploatați și exploatați*. Pe insula cu elice există uzine și fabrici — dar parcă n-ar exista muncitori. Nicăieri nu se vorbește despre cei care fructesc în imensele abatoare sau în regiunile petrolifere, despre cei care-și pierd ultimii gologani în falimentul unor bănci și în capriciosul joc de bursă, pentru ca Tankerdonii și Coverleyi să-și preumblă existența parazită pe nemărginitele întinderi ale Pacificului...

Dar poate că-i cerem prea mult consilierului municipal din Amiens. Democrat și republican convins, el n-a reușit niciodată să se ridice la înțelegerea științifică a fenomenelor sociale; cu toate că a cunoscut forța proletariatului în revoluțiile din 1848 și 1871 (Comuna din Paris) n-a văzut în această clasă **noul** care avea să clădească o lume nouă.

„Insula cu elice” rămîne totuși nu numai o carte antrenantă, ci și un document mărturisind aversiunea lui Jules Verne față de capitalism. Acest **„roman-pamflet”, „una dintre operele lui politice cele mai violente”** (cum spune Kiril Andreev în prefața „Operele complete” în limba rusă), se va adăuga lungului șir de cărți îndrăgite de cititorii „de la 8 la 80 de ani”. Și o dată cu asta, imaginea tradițională a vizionarului cu păr alb capătă mai mult relief și culoare.

ION HOBANA

CAPITOLUL I CVARTETUL CONCERTANT

O călătorie care începe rău se sfârșește rareori cu bine. Păreerea aceasta ar avea tot dreptul să o susțină patru instrumentiști ale căror instrumente zac pe pământ.

Intr-adevăr, trăsura în care fuseseră nevoiți să se urce la ultima stație de cale ferată s-a răsturnat deodată în șanț.

— Nici un rănit ? întrebă primul, ridicându-se jute în picioare.

— Eu am scăpat cu o zgârietură ! răspunde al doilea, ștergîndu-și obrazul vărgat de o fărîmă de sticlă.

— Eu cu o julitură ! oftează al treilea, pe a cărui pulpă se văd cîteva picături de sînge.

Nimic grav, în definitiv.

— Și violoncelul meu ? strigă al patrulea. De nu i s-ar fi întîmplat ceva !

Din fericire, cutiile sînt neatînse. Nici violoncelul, nici cele două viori, nici viola n-au suferit în urma loviturii. Abia dacă va fi nevoie să fie reacordate. Strașnice instrumente, nu-i așa ?

— Blestemat fie trenul care ne-a lăsat în încurcătură la mijlocul drumului ! începe iar unul.

— Blestemată fie trăsura care ne-a răsturnat în plin cîmp ! continuă altul.

— Și tocmai acum, cînd începe să se întunece ! adaugă al treilea.

— Noroc că am anunțat concertul pentru poimîine ! observă al patrulea.

Toate acestea au fost spuse în franțuzește, dar ar fi putut să fie și în englezește, căci membrii cvartetului vorbesc limba lui Walter Scott și Cooper la fel de bine ca limba lor natală grație numeroaselor peregrinări prin țările de origine anglo-saxonă.

Intr-adevăr, e o minune că accidentul n-a provocat moartea nimă-nui. Drumul șerpuieste printr-un ținut muntos, trecînd pe lîngă prăpăstii adînci, mărginit în multe locuri de torente tumultuoase, tăiat de vaduri aproape de netrecut. Dacă osia s-ar fi rupt cu cîțiva pași mai în jos, fără îndoială că vehiculul s-ar fi prăvălit în abisuri, și poate că nimeni n-ar fi supraviețuit catastrofei.

Oricum, trăsura nu mai e bună de nimic. Unul dintre cai s-a lovit cu capul de o piatră ascuțită și horcăie pe pământ. Celălalt e destul de grav rănit la șold. Deci nici trăsura, nici cai.

Intr-un cuvânt, ghinionul nu i-a cruşat de loc pe aceşti patru artişti în ţinuturile Californiei de Jos. Două accidente în 24 de ore...

La această epocă, San Francisco, capitala statului, are legătură directă pe calea ferată cu San Diego, oraş situat aproape de graniţele vechii provincii californiene. Cei patru călători se îndreaptă către acest oraş important, unde trebuie să dea peste două zile un concert foarte lăudat şi foarte aşteptat. Plecat în ajun din San Francisco, trenul nu mai era decît la 50 de mile de San Diego cînd s-a produs primul contratimp.

Da, contratimp ! cum spune cel mai vesel din trupă, şi va trebui să tolerăm această expresie unui fost laureat al solfegiului.

Dacă au fost nevoiţi să se oprească la staţia Paschal, aceasta s-a întîmplat pentru că linia fusese ruptă de o inundaţie neaşteptată pe o lungime de 3—4 mile. Era cu neputinţă să reia călătoria, deoarece transbordarea nu fusese organizată, accidentul datînd numai de cîteva ceasuri.

Aveau de ales : ori să aştepte ca linia ferată să redevină practicabilă, ori să ia o trăsură pînă la San Diego. Membrii cvartetului s-au oprit la această ultimă soluţie.

Intr-un sat învecinat au descoperit un fel de landou sunînd a fier vechi, mîncat de molii şi de loc confortabil. S-au tocmît cu proprietarul, au momit vizitiul cu promisiunea unui bacşiş gras şi au plecat numai cu instrumentele, fără bagaje. Era pe la ora două după-amiază, şi pînă pe la şapte călătoria s-a desfăşurat fără prea multe dificultăţi şi oboseală. Dar iată că s-a produs un al doilea contratimp : răsturnarea trăsुरii — şi încă atît de jalnic, încît este cu neputinţă să se mai slujească de ea pentru a-şi urma drumul.

Şi cvartetul se află la cel puţin 20 de mile de San Diego ! Dar de ce oare s-au aventurat patru muzicieni francezi, şi mai mult încă, parizieni din naşcare, prin aceste ciudate regiuni ale Californiei de Jos ?

De ce ?... O vom spune pe scurt şi vom zugrăvi în cîteva trăsături pe virtuozii pe care întîmplarea, această capricioasă împărţitoare de roluri, avea să-i introducă printre personajele extraordinarei noastre povestiri.

În cursul aceluia an, Statele Unite ale Americii şi-au dublat numărul stelelor pavilionului federal. Ele sînt în deplină înflorire a puterii lor industriale şi comerciale, după ce şi-au anexat dominionul Canada pînă la marginile Mării Polare, provinciile mexicane, guatemeleze, hondurasiene, nicaragoeze şi costaricane, pînă la Canalul Panama. În acelaşi timp, sentimentul artistic s-a dezvoltat la aceşti ianchei cotropitori şi, dacă producţiile lor se limitează la o cifră restrînsă pe tărîmul Frumosului, dacă geniul lor naţional se arată încă sărac în materie de pictură, sculptură şi muzică, cel puţin gustul operelor de artă s-a răspîndit pretutindeni. Plătînd cu greutatea lor în aur tablourile maestrilor vechi şi moderni ca să alcătuiască galerii particulare sau publice, angajînd cu preţuri formidabile artiştii lirici sau dramatici de renume şi pe cei mai talentaţi instrumentişti, ei au împrumutat gustul lucrurilor frumoase şi nobile, care le lipsise atît de multă vreme.

În ceea ce priveşte muzica, diletanţii noului continent s-au pasionat la început pentru audiţiile din Meyerbeer, Halévy, Gounod, Berlioz,

Wagner, Verdi, Saint-Saëns, Massenet, Delibes, celebrii compozitori din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Apoi, puțin câte puțin, ei au ajuns la înțelegerea operelor mai profunde ale lui Mozart, Haydn, Beethoven, urcând către izvoarele acestei arte sublime, care se revărsa din plin în cursul secolului al XVIII-lea. După opere, dramele lirice: după dramele lirice, simfoniile, sonatele, suitele. Acum, sonata este aceea care face ravagii în diversele state ale Uniunii. Ar plăti-o bucuros cu nota — douăzeci de dolari doimea, zece dolari pătrimea, cinci dolari optimea.

Cunoscând această teribilă pasiune, patru instrumentiști de mare valoare avură ideea să caute succesul și bogăția în Statele Unite ale Americii. Erau patru buni camarazi, foști elevi ai conservatorului, foarte cunoscuți la Paris, foarte apreciați la audițiile a ceea ce se cheamă „muzică de cameră”, pină atunci puțin răspândită în America de Nord. Cu câtă măiestrie, armonie și adânc sentiment interpretau ei operele lui Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Haydn, Chopin scrise pentru patru instrumente de coarde — vioara I și a II-a, violă, violoncel! Nimic zgomotos, nimic care să trădeze meșteșugul, daf ce execuție ireproșabilă, ce incomparabilă virtuozitate! Succesul cvartetului este cu afit mai explicabil, cu cât în această epocă oamenii începuseră să fie obosiți de formidabilele orchestre armonice și simfonice. Muzica nu e decât mișcarea artistică combinată a undelor sonore? Fie! Asta nu înseamnă că undele trebuie dezlănțuite în furtuni asurzitoare!...

Pe scurt, cei patru instrumentiști hotărâră să-i inițieze pe americani în dulcele și neuitatele plăceri ale muzicii de cameră. Ei plecară împreună către Lumea Nouă, iar timp de doi ani diletanții ianchei nu-și preocupă urala și dolarii. Cvartetul concertant — așa li se spunea — abia izbutea să răspundă invitațiilor bogătașilor. Fără el, nici o sărbătoare, reuniune, sindrofie, five-o'clock, gardenparty care să li merită să fie semnalate atenției publice. Datorită acestei pasiuni, cvartetul câștigase bani frumoși, care, dacă s-ar fi acumulat în cuferele băncilor din New York, ar fi constituit de pe acum un frumos capital. Dar de ce să nu mărturisim? Parizienii noștri americanizați cheltuiesc fără prea multă socoteală. Acești prinți ai arcusului, acești regi ai celor patru coarde, nu se gândesc de loc să tezaurizeze. Ei au prins gustul existenței aventuroase, fiind siguri că se vor bucura pretutindeni și totdeauna de o primire bună și de un câștig bun, alergând de la New York la San Francisco, de la Quebec la New Orleans, din Noua Scoție în Texas...

Sau ne înșelăm grozav, sau a venit momentul să-i prezentăm individual și nominal acelora dintre cititorii noștri care n-au avut și nu vor avea niciodată plăcerea să-i cunoască.

Yvernès — vioara întâi —, 32 de ani, statură mai mult decât mijlocie, slab de felul lui, cu părul blond și buclat, chipul spân, ochi mari negri, miini lungi, făcute parcă anume ca să se poată întinde nemăsurat pe gitul vechiului său Guarnerius*; ținută elegantă, plăcîn-

* *Guarnerius*: Membrii familiei purtând acest nume se numărau printre cei mai vestiți fabricanți de violi în Cremona secolelor 17—18. Numele a trecut și asupra instrumentelor create în atelierul lor.

du-i să se drapeze într-o manta de culoare închisă, acoperindu-se bucuros cu o pălărie înaltă de mătase, puțin afectat poate și, fără îndoială, cel mai fără griji din trupă, cel mai puțin preocupat de problemele materiale, artist prodigios, admirator entuziast al lucrurilor frumoase, virtuoz de mare talent și de mare viitor.

Frascolin — vioara a doua —, 30 de ani, scund, predispus la obezitate (ceea ce îl infurie grozav), cu părul și barba negre, cap mare, ochi negri, nas lung cu nări mobile și însemnat cu roșu de cleștele lornionului său în montură de aur, de care — miop fiind — n-ar putea să se lipsească; băiat bun, îndatoritor, serviabil, acceptînd corvezile ca să-i scutească pe tovarășii săi, ținînd contabilitatea cvartetului, predicînd economia și nefiînd niciodată ascultat, de loc gelos pe necesele camaradului său Yvernès, neavînd ambiția să se ridice pînă la pupitrul vioii solo, excelent muzician, de altfel, și îmbrăcat într-un pardesiu larg pe deasupra costumului său de călătorie.

Pinchinat — viola —, 27 de ani, cel mai tînăr din trupă, de asemenea cel mai nebnatic, unul dintre acei tipi care rămîn ștregari toată viața, trăsături fine, ochi spirituali, mereu la pîndă, părul bătînd în roșu, mustățile cu virfuri prelungi, limba plescăind între dinții săi albi și ascuțiți, incorigibil amator de glume și calambururi, gata să atace și să se apere, cu creierul mereu infierbîntat, lucru pe care el îl atribuie citirii diverselor chei de do cerute de instrumentul său — „o adevărată legătură de chei“, spun_e el —, de o bună dispoziție de nezdruncinat, plătindu-i farsele fără să se oprească la neplăcerile pe care ar putea să le pricinuiască prietenilor săi și, pentru asta, nu o dată mustrat, dojenit, ocărit de șeful cvartetului concertant.

Căci există un șef, violoncelistul Sébastien Zorn, șef prin talentul său și prin vîrstă — 55 de ani —, mic, bondoc, încă blond, cu părul abundent și adus în cîrlionți pe tîmple, cu mustața zbirlită, pierzîndu-se în dezordinea favorișilor, tenul cărămiziu, ochii lucind prin lentilele ochelarilor, pe care-i dublează cu un lornion cînd descifrează o partitură nouă, miinile grăsuțe — dreapta, obișnuită cu mișcările oadulatorii ale arcușului, împodobită cu inele mari pe inelar și pe degetul mic.

Credem că această creionare fugară ajunge ca să zugrăvim omul și artistul. Dar cînd ai ținut 40 de ani o cutie sonoră între genunchi, lucrul acesta nu rămîne fără urmări. Cea mai mare parte a violonceliștilor sînt vorbăreți și supărăcioși, discutînd cu voce tare, cu un potop de fraze nu lipsite de spirit. Așa e și Sébastien Zorn, căruia Yvernès, Frascaolin, Pinchinat i-au încredințat bucuoși conducerea turneelor lor muzicale. Ei îi dau mîna liberă să zică și să facă, știînd că se pricepe. Obișnuiți cu aerele sale poruncitoare, rid cînd ele „depășesc măsura“, ceea ce este regretabil la un executanț, după cum observă neobrăzatul de Pinchinat. Alcătuirea programelor, itinerariile, corespondența cu impresarii — lui îi revin aceste ocupații multiple, care permit temperamentului său agresiv să se manifeste în o mie de împrejurări. El nu se amestecă în problema rețetelor, în folosirea avutului comun, încredințat grijilor vioii a doua și întiiului contabil, minuțiosul și meticolosul Frascaolin.

Cvartetul este prezentat acum ca pe o estradă. Cunoaștem oamenii,

dacă nu foarte originali, cel puțin foarte deosebiți, care îl alcătuiesc. Călătorul să îngăduie incidentelor acestei ciudate povestiri să se desfășoare: el va vedea ce rol sînt chemați să joace acești patru parizieni, care, după ce au fost primiți cu atîtea aclamații de-a lungul statelor confederației americane, aveau să fie transportați... Dar să nu anticipăm, „să nu iușim ritmul”, cum ar spune Pinchinat, și să avem răbdare.

Membrii cvartetului se află deci, pe la ora opt seara, pe un drum pustiu, aproape de rămășițele trăsorii răsturnate. Dacă Pinchinat, Frascolin și Yvernès au acceptat aventura cu filozofică resemnare, dacă ea le-a inspirat chiar cîteva glume profesionale, să admitem că pentru șeful cvartetului este o ocazie de a se lăsa pradă unui acces de minie. Ce vrei? Violoncelistul are singele iute și, cum se zice, îi sare repede țandăra. De aceea, Yvernès pretinde că Zorn se trage din neamul lui Ajax și Achille, acești doi iluștri supărăcioși ai antichității.

În timp ce Sébastien Zorn tună și fulgeră, pipăind cutia violoncelului ca să se asigure că-i întreg și nevătămat, Frascolin se apropie de vizitiu și-l întrebă:

— Ei bine, prietene, ce-o să facem acum?

— Ceea ce face toată lumea cînd nu mai există nici cai, nici trăsură... O să așteptăm...

— Să așteptăm să vină! strigă Pinchinat. Și dacă nu vin...

— Atunci o să căutăm, intervine Frascolin, pe care spiritul său practic nu-l părăsește niciodată.

— Unde? răcnește Sébastien Zorn, zbuciumîndu-se înfierbîntat de drum.

— Unde există? răspunde vizitiul.

— Ia ascultă, vizitiule, reia violoncelistul, cu o voce care urcă puțin cîte puțin către registrele înalte, crezi că ăsta-i un răspuns? Cum... Un nepriceput ne răstoarnă, își sfărîmă trăsura, își schilodește caii și se mulțumește să spună: „Descurcați-vă cum puteți!”...

Tirit de elocvența sa naturală, Sébastien Zorn începe să toarne un șir nesfîrșit de muștrări cel puțin inutile, cînd Frascolin îl întreprinde cu aceste cuvinte:

— Lasă-mă pe mine, bătrîne.

Apoi, adresîndu-se din nou vizitiului:

— Unde ne aflăm, prietene?...

— La 5 mile de Freschal.

— O stație de cale ferată?...

— Nu... un sat aproape de coastă.

— Și o să găsim acolo o trăsură?...

— O trăsură... nu... poate o căruță...

— Eh! se amestecă Sébastien Zorn. Întrebă-l mai bine dacă există vreun han în acest nenorocit de Freschal... M-am săturat să umblu noaptea.

— Prietene, întreabă Frascolin, există vreun han la Freschal?

— Da... Hanul la care trebuia să schimbăm caii.

— Și, ca să ajungem în sat, n-avem decît să urmăm drumul mare?...

— Drept înainte.

— Plecăm odată ? urlă iar Sébastien Zorn, după ce și-a legat cutia în spate cu ajutorul unei curele duble.

— S-a făcut, spune Frascaolin.

Apoi, adresându-se omului :

— Hangiul din Freschal o să-ți trimită ajutoare...

O ultimă exclamație a violoncelistului îi hotărăște pe tovarășii săi să pornească la drum. Noroc că bagajele au rămas în tren în loc să fie încărcate în trăsură. Dacă or să ajungă la San Diego cu oarecare întârziere, cel puțin n-or să fie nevoiți să transporte bagajele pînă la Freschal. Cutiile violoncelului sînt de ajuns, iar cutia violoncelului e chiar prea mult. E adevărat că un instrumentist demn de acest nume nu se desparte niciodată de instrumentul său, după cum un soldat nu se desparte de armele sale și un melc de căsuța sa.

CAPITOLUL II

PUTEREA UNEI SONATE CACOFONICE

Pe la ora nouă, cei patru discipoli ai lui Apollo ajung teferi la Freschal.

Vreo patruzeci de case, mai bine zis căsuțe de lemn, așezate în jurul unei piețe plantate cu fagi — iată Freschalul, sat izolat pe care numai două mile îl despart de coastă.

...Piața e pustie, tăcerea netulburată de nimic. Nici un oblon întredeschis, nici o lumină la ferestre. Palatul Frumoasei din Pădurea Adormită ar fi putut să se înalțe acolo în condiții de repaos și liniște deplină.

— Ei, bine... și hanul?... întreabă Frascaolin.

Da, hanul despre care le vorbise vizitiul, unde călătorii ar fi putut să găsească o primire călduroasă și un culcuș bun... și hangiul care s-ar fi grăbit să trimită ajutoare nefericitului vizitiu... Să li visat bietul om toate aceste lucruri?... Sau — altă ipoteză — să se fi rătăcit Sébastien Zorn și trupa sa?... Să nu fie aici satul Freschal?...

Aceste întrebări cer un răspuns hotărîtor. E nevoie să fie întrebat un localnic și, pentru a ajunge la acesta, să se bată la ușa unei căsuțe — la aceea a hanului dacă norocul le îngăduie să-l descopere.

Iată-i deci pe cei patru muzicieni pornind în recunoaștere în jurul pieței întunecate, atingînd zidurile caselor, încercînd să zărească o firmă spinzurată deasupra unei vitrine... Nu se vede nici un han.

Ei bine, în lipsa unui han, nu se poate să nu fie pe aici o casă ospitalieră. Care locuitor din Freschal ar refuza unul sau chiar doi dolari de persoană pentru o cină și un pat ?

— Să batem, spune Frascaolin.

— În măsura 6/8, adaugă Pinchinat.

Chiar dacă ar fi bătut în 3 sau 4 timpuri, rezultatul ar fi fost același. Nici o ușă, nici o fereastră nu se deschide, deși cvartetul concertant somase o duzină de case să-i răspundă.

— Ne-am înșelat, declară Yvernès. Asta nu-i un sat, ci un cimitir în care, dacă se doarme, e vorba de somnul veșnic... *Vox clamantis in deserto**...

— Amen!... răspunde Pinchinat cu vocea joasă a unui diacon.

Ce-i de făcut dacă tăcerea se încapăținează să rămână la fel de netulburată? Să continue drumul spre San Diego?... Sînt morți de foame și de oboseală... Și apoi ce drum să urmezi, fără călăuză, în mijlocul acestei nopți întunecate?... Să încerce să ajungă în alt sat!?... Care?... Dacă ar fi să-l creadă pe vizitiu, nu mai există nici unul în această parte a litoralului... N-ar face decît să se rătăcească mai rău... Cel mai bun lucru e să aștepte dimineața... Totuși să petreci șase ore fără adăpost, sub un cer care se acoperă cu nori grei, asta nu-i de propus — nici măcar unor artiști.

Pinchinat avu atunci o idee. Ideile sale nu sînt totdeauna excelente, dar i se îmbulzesc în creier.

— Să-i trezim pe acești rurali cu un concert viguros, în care să nu crutăm nici *forte*le, nici *allegrou*l...

— Să încercăm, răspunde Frascolin.

Sébastien Zorn nu așteaptă ca Pinchinat să-și sfîrșească fraza. Cu violoncelul scos din cutie și așezat pe virful său de oțel, stînd în picioare pentru că nu are nici un scaun la dispoziție, cu arcușul în mînă, el e pe cale să extragă toate vocile înmagazinate în această carcasă sonoră. Aproape imediat, camarazii săi sînt gata să-l urmeze pînă la cele din urmă limite ale artei.

— Cvartetul în si bemol de Onslow, spune el. Haidem... O măsură pentru tact!

Acest cvartet de Onslow îl știau pe dinafară, și niște buni instrumentiști n-au, desigur, nevoie să vadă limpede ca să-și pîmbe degetele îndeminate pe gîtul unui violoncel, a două viori și al unei viole.

Iată-i deci lăsîndu-se în voia inspirației. Poate că n-au cîntat niciodată cu mai mult talent și cu mai mult suflet în cazinourile și teatrele confederației americane. Spațiul se umple de o armonie sublimă. Cum ar putea să-i reziste niște ființe umane dacă nu sînt surde?...

Și totuși ușile rămîn închise. Cei adormiți nu se trezesc. Bucata se încheie în acordurile puternicului său final fără ca Freschalul să li dat vreun semn de viață.

— Vasăzică așa! strigă Sébastien Zorn, în culmea furiei. Pentru urechile lor de sălbatici e nevoie nu de muzică, ci de hărmălaie?!... Fie! Reîncepem, dar tu, Yvernès, vei cînta în *re* tu, Frascolin, în *mi*, tu, Pinchinat, în *sol*. Eu rămîn în *si bemol* — și acum, cu toată puterea!

Ce cacofonie! Ce sfișiere de timpane!...

De fapt, ideea lui Pinchinat e excelentă. Această hărmălaie rezolvă ceea ce n-a putut să facă admirabila interpretare dinainte. Freschalul începe să se trezească. Ici și colo se aprind lumini la ferestre. Locui-

* „Vocea celui care strigă în deșert.” Se spune despre cel care vorbește fără să fie ascultat.

torii satului nu sînt morți, pentru că dau semne de viață. Ei nu sînt surzi, pentru că aud și ascultă...

— Or să ne arunce cu mere în cap! spune Pinchinat, în timpul unei pauze, căci cu toată tonalitatea curioasă a bucății, măsura a fost respectată cu strictețe.

— Cu atît mai bine... o să le mincăm! răspunde practicul Frascolin.

Și, la comanda lui Sébastien Zorn, concertul reîncepe cu mai mult antren. Apoi, terminînd cu un viguros acord perfect în patru tonuri diferite, artiștii se opresc.

Nu, nu mere li se aruncă de la cele douăzeci sau treizeci de ferestre deschise, ci aplauze, urale, hip! hip! hip! Urechile freschaliene n-au cunoscut niciodată asemenea plăceri muzicale! Fără îndoială că toate casele sînt gata să primească ospitaliere asemenea virtuoși incomparabili.

Dar, în vreme ce ei se dăruiau acelor năbădăi instrumentale, un nou spectator înaintase cu cițiva pași, fără ca ei să-l fi văzut venind. Coborît dintr-un fel de car electric, el s-a oprit într-un colț al pieței. Este un om înalt și destul de corpulent, după cit se poate judeca în această noapte întunecată.

Pe cînd parizienii noștri se întreabă dacă, după ferestre, se vor deschide în sfîrșit și porțile caselor — lucru care pare cel puțin foarte nesigur —, noul sosit se apropie și, într-o franțuzească desăvirșită, spune cu un ton amabil:

— Sînt un diletant, domnilor, și am avut norocul să vă aplaud...

— Pentru ultima noastră bucată? ripostează ironic Pinchinat

— Nu, domnilor... pentru prima, și am ascultat rareori cvartetul de Onslow interpretat cu atîta talent!

Personajul e un cunoscător, fără îndoială.

— Domnule, răspunde Sébastien Zorn în numele camarazilor săi, complimentul dumneavoastră ne încîntă. Dacă a doua bucată v-a zgîriat urechile, este pentru că...

— Domnule, întrerupe necunoscutul o frază care ar fi fost lungă, n-am auzit niciodată cîntîndu-se atît de fals cu mai multă perfecțiune. Dar am înțeles de ce v-ați purtat astfel. Era pentru a-i trezi pe braviî locuitorii ai Freschalului, care au adormit din nou... Ei bine, domnilor, îngăduiți-mi să vă ofer ceea ce ați încercat să obțineți prin acest mijloc desperat...

— Ospitalitatea? întreabă Frascolin.

— Da! Ospitalitatea... Dacă nu mă înșel, am în fața mea cvartetul concertant, renumit pretutîndeni în superba noastră țară, care nu i-a precupețit entuziasmul...

— Domnule, spune Frascolin, sîntem într-adevăr măguliți... Și.. această ospitalitate unde am putea să o găsim grație dumneavoastră?..

— La două mile de aici.

— Într-un alt sat?..

— Nu... într-un oraș.

— Un oraș important?..

— Desigur.

— Ni s-a spus că nu există nici un oraș înainte de San Diego, observă Pinchinat.

— E o greșeală... pe care n-aș ști să mi-o explic.

— O greșeală ? repetă Frascolin.

— Da, domnilor, și, dacă vreți să mă întovărășiți, vă făgăduiesc o primire la care au dreptul artiști de valoarea dumneavoastră.

— Sînt de părere să acceptăm, spune Yvernès.

— Împărtășesc părerea ta, afirmă Pinchinat.

— O clipă... o clipă ! strigă Sébastien Zorn, să nu o luăm înaintea dirijorului !

— Ceea ce înseamnă ?... întreabă americanul.

— Că sîntem așteptați la San Diego, răspunde Frascolin.

— La San Diego, adaugă violoncelistul, unde orașul ne-a angajat pentru o serie de mîntinuri muzicale. Primul trebuie să aibă loc poimîine, duminică...

— Ah ! tresare personajul, pe un ton care mărturisește o neplăcere destul de vie.

Apoi, reluînd :

— Nu face nimic, domnilor. În timpul dimineții de miine, veți vizita un oraș care merită osteheala și mă angajez să vă conduc apoi la stația apropiată, astfel încît să puteți fi duminică la San Diego.

Pe cîntea mea, oferta este seducătoare și binevenită. Iată cvartetul asigurat că va găsi o cameră bună într-un hotel bun, fără să mai vorbim despre considerația pe care le-o garantează acest personaj îndatoritor.

— Acceptați, domnilor ?...

— Acceptăm, răspunde Sébastien Zorn, pe care foamea și oboseala îl fac să privească favorabil o invitație de acest fel.

— Atunci pornim imediat... În douăzeci de minute vom ajunge și sînt sigur că-mi veți fi recunoscători.

E de la sine înțeles că după ultimele urale provocate de concertul caceronic ferestrele caselor s-au închis. Cu luminile stinse, satul Freschal s-a cufundat din nou într-un somn adînc.

Călăușiți de american, cei patru artiști se apropie de carul electric, își așază instrumentele și se urcă și ei, în timp ce călăuza lor se instalează în față, lingă șofer. Este manevrată o pîrghie, acumulatorii electrici intră în funcțiune, vehiculul se pune în mișcare și nu întîrzie să ia viteză, îndreptîndu-se către vest.

După un sfert de oră, apare o vastă lumină alburie, o strălucitoare împrăștiere de raze lunare. Acolo este un oraș, a cărui existență parizienii noștri n-ar fi bănuț-o niciodată.

Carul electric se oprește, și Frascolin spune :

— În sfîrșit, iată-ne pe litoral.

— Pe litoral... nu, răspunde americanul. Vom traversa o apă...

— Cum ? întreabă Pinchinat.

— Cu ajutorul acestui bac...

Intr-adevăr, se află acolo unul dintre acele feriboaturi (atît de

numeroase în Statele Unite) pe care vehiculul se imbarcă împreună cu pasagerii săi. Fără îndoială, acest feriboat are moloare electrice, căci nu scoate de loc aburi și în două minute acostează la cheiul unui bazin, în fundul unui port.

Carul electric își reia drumul de-a lungul unei cîmpii și pătrunde în interiorul unui parc, deasupra căruia lămpi aeriene revarsă o lumină puternică.

În grilajul parcului se deschide o poartă prin care se ajunge pe o stradă largă și lungă, pavată cu dale sonore. Cîinci minule mă; tîrziu, artiștii coboară în fața peronului unui hotel confortabil, unde sînt primiți cu un zel de bun augur datorită unui cuvînt spus de american. Sînt conduși imediat în fața unei mese luxoase și cinează cu poftă — vă rugăm să credeți aceasta!

După masă, majordomul îi duce într-o cameră spațioasă, luminată de becuri cu incandescență, pe care intrerupătoarele le pot transforma în dulci lămpi de noapte. Acolo, în sfîrșit, lăsînd pe a doua zi explicația acestei minuni, ei adorm în paturile așezate în cele patru colțuri ale camerei și sforăie cu aceeași armonie extraordinară care făcuse faima cvartetului concertant.

CAPITOLUL III

UN CICERONE VORBĂREȚ

A doua zi la ora șapte, aceste cuvinte, sau mai bine zis aceste strigăte, răsună în cameră, după o strălucită imitație a sunetelor trompetei — ceva asemănător cu „deșteptarea“ regimentului:

— Hai !... Hop !... Sus !... În doi timpi ! vociferează Pinchinat.

Yvernès, cel mai lenevos din cvartet, ar fi preferat să se ridice dintre paturile calde în trei sau chiar patru timpi. Dar trebuie să urmeze pilda camarazilor săi și să părăsească poziția orizontală pentru cea verticală.

— N-avem un minut de pierdut... nici măcar unul singur ! observă Pinchinat.

— Da, încuviințează Sébastien Zorn, căci miine trebuie să fim la San Diego.

— Exact ! replică Yvernès, o jumătate de zi ne va ajunge ca să vizităm orașul acestui american amabil.

— Mă uimește existența unui oraș important în vecinătatea Freschalului ! intervine Frascolin. Oare cum a uitat vizitiul să ne vorbească despre el !?..

— Esențialul era să fim aici, bătrîna cheie de sol ! încheie Pinchinat. Și iată-ne !

Prin două ferestre mari, lumina pătrunde în valuri și privirea se pierde pe o stradă mărginită de un dublu șir de arbori.

Cei patru prieteni își fac toaleta într-o încăpere confortabilă — treabă rapidă și ușoară, căci au la îndemînă ultimele perfecțiuni moderne : robinete gradate termometric pentru apă caldă și apă rece,

chivete care se golesc automat, calorifere, pulverizatoare de esențe parfumate, ventilatoare, perii mișcate mecanic, unele cărora le ajunge să le prezinți capul, altora hainele sau încălțăminte, pentru a obține curățarea sau lustruirea completă !

Apoi, în mai multe locuri, fără să mai punem la socoteală orologiul și lămpile electrice răspândite pretutindeni, butoanele soneiilor și telefoanelor fac legătura imediată cu diversele servicii ale întreprinderii Sébastien Zorn și tovarășii săi pot să comunice nu numai cu hotelul, dar și cu diverse cartiere ale orașului și poate — asta-i părerea lui Pinchinat — cu oricare alt oraș din S.U.A.

Până să aibă ocazia de a face această experiență, iată că la ora 7 și 47 de minute li se telefonează în englezește :

„Calistus Munbar prezintă respectele sale matinale fiecăruia dintre onorabili membri ai Cvartetului concertant și îi roagă să coboare, îndată ce vor fi gata, în sala de mîncare a hotelului «Excelsior», unde îi așteaptă micul dejun”.

— Hotel „Excelsior” ! spune Yvernès. Numele acestui han e superb !

— Calistus Munbar este îndatoritorul nostru american, remarcă Pinchinat, și numele este splendid !

— Prieteni, strigă violoncelistul — al cărui stomac e la fel de poruncitor ca și stăpînul său — pentru că dejunul e pe masă, să mergem să dejunăm și apoi...

— ...Să străbătem orașul, fi ia vorba din gură Frascolin. Dar ce oraș poate fi ăsta ?...

Toaleta parizienilor noștri fiind aproape terminată, Pinchinat răspunde telefonic că în mai puțin de cinci minute se vor conforma invitației domnului Calistus Munbar.

Intr-adevăr, după acest răstimp, ei se îndreaptă către un ascensor care se pune în mișcare și-i lasă în holul monumental al hotelului. În fund se zărește ușa sălii de mîncare, o încăpere vastă, strălucitoare de aurării.

— Sînt al dumneavoastră, domnilor !

Cel care a pronunțat aceste cuvinte e omul din ajun. El aparține aceluși tip de personaje despre care se poate spune că se prezintă singure. Ți se pare că le cunoști de multă vreme sau, ca să întrebuițăm o expresie mai fericită, „dintotdeauna”.

Calistus Munbar trebuie să aibă între 50 și 60 de ani, dar nu i-ai da decît 45. Statura lui e mai mult decît mijlocie ; are un pic de burtă ; membrele îi sînt mari și puternice ; e viguros și sănătos, cu mișcări ferme ; „crapă de sănătate”, dacă ni se permite această expresie.

Sébastien Zorn și prietenii săi au întîlnit de multe ori oameni aparținînd acestui tip, care nu este rar în Statele Unite. Capul lui Calistus Munbar e enorm, rotund, cu un păr încă blond și buclat, care se agită ca frunzele răscucite de vînt ; tenul este foarte colorat ; barba gălbuie, destul de lungă, despărțită în smocuri ascuțite ; mustașa e rasă ; gura, ridicată la colțurile buzelor, e surizătoare, mai ades ironică ; dinții îi sînt din fildeș strălucitor ; nasul, un pic cam gros la

capăt, cu nări fremătătoare, solid înrădăcinat la baza frunții între două cute verticale, suportă o pereche de ochelari legați cu un fir de argint fin și suplu ca un fir de mătase. În spatele lentilelor strălucesc niște ochi vii, cu irisul verzui, cu pupila ca de jeratic. Capul acesta e legat de umeri printr-un gît de taur; trunchiul este așezat zdravăn pe coapse cărnoase, cu pulpe drepte, și cu picioarele întoarse puțin în afară.

În ceea ce privește fizionomia, iancheul are una expresivă în cel mai înalt grad și cu totul deschisă — fizionomia oamenilor care nu se îndoiesc de nimic și „care au văzut multe”, cum se spune. Acest om e, desigur, un descărăț și de asemenea un energic, ceea ce se recunoaște după elasticitatea mușchilor săi, după contracția vizibilă a sprincenelor și a maxilarelor.

Acesta este Calistus Munbar. La intrarea cvartetului, el și-a luat de pe cap marea pălărie, căreia nu i-ar sta rău o pană Ludovic al XIII-lea, a strîns mina celor patru artiști și i-a condus în fața unei mese pe care clocotește ceainicul și aburesc tradiționalele felii de piine prăjită. Vorbește tot timpul, neîngăduind o singură întrebare — poate pentru a ocoli un răspuns —, laudînd frumusețile orașului său și, cînd dejunul ia sfîrșit, își isprăvește monologul cu aceste cuvinte:

— Vă rog să mă urmați, domnilor... Trebuie să vă fac însă o recomandare...

— Care anume? întreabă Frascolin.

— Este cu totul interzis să scuipați pe stradă...

— N-avem asemenea obiceiuri! protestează Yvernès.

— Bine!... Asta o să vă scutească de amendă!

— Să nu scuipi... în America! murmură Pinchinat, pe un ton în care surpriza se amestecă cu neîncrederea.

Orașul este construit cu multă regularitate. Bulevardele și străzile, prevăzute cu verande deasupra trotuarelor, se întretaie în unghiuri drepte, ca pe o tablă de șah. Unitatea este vădită în planul acesta geometric. Cît despre varietate, atît în stil cît și în amenajarea lor interioară, clădirile n-au urmat altă regulă decît fantezia arhitecților. În afară de cîteva străzi comerciale, locuințele par niște palate, cu curțile lor de onoare înconjurate de pavilioane elegante, cu luxul pe care-l ghicești în interiorul apartamentelor, cu grădinile așezate în spatele lor. E de remarcat totuși că arborii, plantați de curînd, n-au atins încă deplina lor dezvoltare. La fel în ceea ce privește scuarurile de la intersecția principalelor artere ale orașului, acoperite cu peluze de o prospețime englezească. Boschetele lor, în care se amestecă plantele zonelor temperate și toride, n-au supt din măruntaiele pămîntului destulă putere vegetativă. Această particularitate naturală prezintă un contrast izbitor cu regiunea din vestul Americii, unde abundă păduri uriașe în vecinătatea marilor orașe californiene.

Membrii cvartetului observă acest cartier al orașului fiecare în felul său: Yvernès atras de ceea ce nu-l atrage pe Frascolin, Sébastien

Zorn interesându-se de ceea ce nu-l interesează de loc pe Pinchinat — toți, în definitiv, foarte curioși să dezlege misterul care învăluie orașul necunoscut.

De altfel, Calistus Munbar este aici și are un răspuns la toate... Răspuns?... El nici n-așteaptă să fie întrebat, ci vorbește, vorbește și nu poți decât să-l lași să vorbească. Moara sa de cuvinte se învîrte și se învîrte la cea mai ușoară adiere.

La un sfert de oră după ce au părăsit hotelul „Excelsior“, Calistus Munbar spune:

— Iată-ne pe Bulevardul 3 — și în oraș sînt peste 30 de bulevarde. Acesta de aici, cel mai comercial, este pentru noi *Broadwayul*, *Regent Streetul*, *Boulevard des Italiens*... În magazine și piețe se găsește tot ceea ce este necesar și de prisos, tot ceea ce pot să pretindă oamenii cei mai doritori de bunăstare și confort modern!

— Văd magazinele, dar nu văd cumpărătorii, observă Pinchinat.

— Poate că e prea devreme? întreabă Yvernès.

— Asta se datorește faptului că cea mai mare parte a comenzilor se fac telefonic sau chiar teleautografic, răspunde Calistus Munbar. Intrebuințăm în mod obișnuit *teleautograful*, un aparat perfecționat care transportă scrisul după cum telefonul transportă vorbirea, fără să uităm *kinetograful*, care înregistrează mișcările, fiind pentru ochi ceea ce este fonograful pentru ureche, și *telefotoul*, care reproduce imaginile. Teleautograful prezintă o garanție mai serioasă decît o simplă depeșă de care poate abuza oricine. Cu ajutorul lui sînt semnate electric mandate sau polițe...

— Chiar și acte de căsătorie? întreabă Pinchinat, ironic.

— Fără îndoială. De ce nu s-ar căsători oamenii prin fir telegrafic?...

— Și divorțul?...

— Și divorțul!... Este chiar lucrul care uzează cel mai mult aparatele noastre!

Și aici un zgomotos hohot de rîs al ciceronului.

— Sinteți vesel, domnule Munbar, spune Pinchinat împărtășind ilaritatea americanului.

— Da... ca un zbor de cintezoj într-o zi însoțită!

Se arată acum o arteră transversală. Bulevardul 19, unde orice fel de comerț este oprit. Linii de tramvai îl brăzdează ca și pe celălalt, carele electrice trec fără să ridice măcar un fir de praf, căci șoseaua, acoperită cu un parchet foarte rezistent din lemn de karry și jarrah din Australia, este la fel de curată ca și cum ar fi fost frecată cu glas-papir. De altfel Frascaolin, atent la fenomenele fizice, constată că șoseaua sună sub pași ca o placă de metal. Intrigat, tocmai voia să-l întrebe pe Calistus Munbar, cînd acesta strigă:

— Domnilor, priviți acest hotel!

Și le arată o clădire vastă, cu o înfățișare grandioasă, ale cărei aripi mărginind curtea de onoare sînt unite printr-un grilaj de aluminiu.

— Acest hotel — s-ar putea zice acest palat — este locuit de

familia unuia dintre principalii notabili ai oraşului. E vorba de Jem Tankerdon, proprietarul ineputabilelor zăcăminte de petrol din Illinois, poate cel mai bogat şi, prin urmare, cel mai onorabil şi mai onorat dintre concetăţenii noştri.

— E milionar?... întreabă Sébastien Zorn.

— Milionul este pentru noi monedă curentă şi se numără aici cu sutele! În acest oraş nu există decît nababi ultrabogaţi. Asta explică cum, în cîţiva ani, negustorii din cartierele comerciale fac avere. Mă refer la negustorii cu amănuntul, căci în acest microcosmos unic în lume, nu există nici un angrosist...

— Nici industriaşi? întreabă Pinchinat.

— De loc!

— Nici armatori? întreabă Frascolin.

— De fel.

— Rentieri atunci? replică Sébastien Zorn.

— Numai rentieri şi negustori pe cale să devină rentieri.

— Ei bine... şi muncitorii? intervine Yvernès.

— Cînd e nevoie de muncitori, sînt aduşi din afară şi îndată ce-şi isprăvesc munca se reîntorc... cu un cîştig bun!...

— Totuşi, domnule Munbar, spune Frascolin, trebuie să aveţi cîţiva săraci în oraşul dumneavoastră — chiar dacă ar fi numai pentru a nu lăsa să le piară sămînţa!

— Săraci? Nu veţi întîlni unul singur!

— Atunci cerşetoria e interzisă!?...

— N-avem de ce s-o interzicem atîta vreme cît oraşul nu e accesibil cerşetorilor. Astea sînt lucruri valabile doar pentru oraşele Americii, cu arestul, azilurile şi casele lor pentru săraci... cărora li se adaugă casele de corecţie...

— O să-mi spuneţi acum că n-aveţi nici temniţe!...

— După cum n-avem nici întemniţaţi!

— Intr-adevăr, domnule Munbar, spune Sébastien Zorn, s-ar crede, ascultîndu-vă, că nu ne mai aflăm în America!

— Ieri vă aflaţi încă acolo, domnule violoncelist, răspunde uluitorul cicerone,

— Ieri? tresare Frascolin, care se întreabă ce poate să însemne această frază ciudată.

— Fără îndoială!... Astăzi vă aflaţi într-un oraş liber, asupra căruia Uniunea n-are nici un drept, care nu depinde decît de el însuşi...

— Şi care e numele său?... întreabă Sébastien Zorn, a cărui iritabilitate naturală începe să se facă simţită.

— Numele său?... Îngăduiţi-mi să nu vi-l spun încă.

— Şi cînd îl vom şti?

— Cînd veţi isprăvi de vizitat oraşul.

Această rezervă a americanului este cel puţin curioasă. Dar, în definitiv, n-are nici o importanţă. Înainte de prînz, cvartetul îşi va termina plimbarea şi, chiar dacă nu va afla numele oraşului decît în clipa plecării, asta-i va fi de ajuns. Singura întrebare care se pune

este următoarea : cum poate un oraș atît de mare să ocupe un promontoriu al coastei californiene fără să aparțină Statelor Unite și, pe de altă parte, cum se explică faptul că vizitiul nu le-a spus nimic ? La urma urmei, în 24 de ore executanții se vor afla la San Diego, unde vor afla cheia acestei enigme dacă Munbar nu se învrednicește să-i lămurească.

Bizarul personaj s-a lăsat din nou pradă vorbăriei, nu fără a da de înțeles că dorește să nu i se ceară explicații prea categorice :

— Domnilor, spune ei, iată-ne la capătul Bulevardului 37. Contemplați această admirabilă perspectivă ! Nici în acest cartier nu se află magazine, piețe, acea mișcare a străzilor care indică viața comercială. Numai palate și locuințe particulare, dar averile sînt mai mici decît cele de pe Bulevardul 19. Rentieri cu 10.000.000—12.000.000...

— Niște cerșetori ! spune Pinchinat, strîmbîndu-se semnificativ.

— Ei, domnule, totdeauna poți să fii cerșetorul cuiva ! Un milionar este bogat față de cel care n-are decît 100.000 de franci și nu e bogat față de cel care are 100.000.000 !

Artiștii noștri au băgat de seamă că, dintre toate cuvintele folosite de călăuza lor, cuvîntul *milion* revine cel mai des — un cuvînt vrăjît, pe cit se pare ! Munbar îl pronunță umflîndu-și obrazii cu o sonoritate metalică. S-ar spune că bate monedă vorbind...

Și Sébastien Zorn, Pinchinat, Frascolin, Yvernès continuă să străbată acest oraș extraordinar, al cărui nume le este încă necunoscut. Străzile sînt însușite de neîncetatul du-te-vino al trecătorilor bine îmbrăcați. Pretutindeni tramvaie, camioane, care electrice. Unele artere mari sînt înzestrate cu trotuare mobile, acționate de un lanț fără sfîrșit și pe care oamenii se plimbă cum ar face-o într-un tren în mers.

— Ah, iată o biserică, spune Frascolin.

Și arată un edificiu de o construcție destul de greoaie, lipsită de vreun stil arhitectural, un fel de pateu de Savoia înfipt în mijlocul unei piețe cu peluze înverzite.

— Este templul protestant, precizează Calistus Munbar, oprindu-se în fața clădirii.

— Există și biserici catolice în orașul dumneavoastră ? întrebă Yvernès.

— Da, domnule ! De altfel trebuie să vă spun că dintre cele aproape o mie de religii diferite existente pe glob, noi ne-am oprit doar la catolicism și protestantism... Orașul este deci împărțit în două sectoare aproape egale. Ne aflăm aici în sectorul...

— Vest, îmi închipui ! îl întrerupe Frascolin, orientîndu-se după poziția soarelui.

— Vest... dacă vreți...

— Cum... dacă vreau ? replică Frascolin, destul de surprins de acest răspuns. Oare punctele cardinale ale acestei așezări se schimbă după placul fiecăruia ?...

— Da... și nu... Vă voi explica asta mai tîrziu... Să revenim la sectorul... vest, dacă vreți să-i spunem așa, care este locuit numai

de protestanți, rămași chiar aici oameni practici, în vreme ce catolicii, mai intelectuali, mai rafinați, ocupă celălalt sector. Ceea ce vedeți este templul protestant :

— Domnule Munbar, într-un oraș cu atâtea mașinării moderne, desigur că predica și slujba religioasă pot fi ascultate la telefon, spune Pinchinat.

— Fără îndoială.

— Și spovedania de asemenea ? !

— Tot așa cum poți să te căsătorești prin teleautograf — și veți conveni că e un lucru practic.

— De necrezut, domnule Munbar, răspunde Pinchinat, de necrezut !

CAPITOLUL IV

CVARTETUL, CONCERTANT DECONCERTAT

La ora 11, după o plimbare atît de lungă, îți este îngăduit să fii flămînd. Artiștii noștri uzează de această îngăduință. Stomacurile lor strigă la unison, și ei sînt de acord că trebuie să mînce cu orice preț.

În cîteva minute, un tramvai îi transportă pe înfomețați la hotel. Iată-i așezîndu-se în fața unei mese. Este un contrast izbitor cu obișnuitele prînzuri americănești, în care mulțimea felurilor nu răscumpără insuficiența lor. Aici carnea de bou sau de miel este excelentă ; carnea de pasăre, moale și parfumată ; peștele de o prospețime atrăgătoare. Apoi, în locul apei la gheață din restaurantele americane, bere și vinuri pe care soarele Franței le-a distilat înainte cu zece ani pe colinele Mèdocului și ale Burgundiei. Se bea zdravăn, după ce s-a mîncat din gros, și masa e pe cale să se încheie cu ceai, cafea și lichioruri, cînd o detunătură zguduie geamurile hotelului.

— Ce-i asta ? întrebă Yvernès, tresărînd.

— Nu vă neliniștiți, domnilor, răspunde Calistus Munbar. Este tunul observatorului.

— Dacă vestește amiaza, atunci întîrzie, constată Frascolin consultîndu-și ceasul.

— Nu, domnule ! Soarele nu întîrzie aici mai mult decît aiurea.

Un surîs ciudat se ivește pe buzele americanului, ochii îi lucesc sub ochelari și își freacă miinile. S-ar putea crede că se feliçită pentru reușita unei farse teribile.

— Haideți, prieteni, îmi veți îngădui să vă spun astfel... Trebuie să vizităm al doilea sector al orașului, și-aș muri de desperare dacă v-ar scăpa un singur amănunt ! N-avem timp de pierdut...

— La ce oră pleacă trenul către San Diego ? se interesează Sébastien Zorn, mereu preocupat să-și îndeplinească angajamentele.

— Da... la ce oră ? repetă Frascolin.

— O !... seara, răspunde Calistus Munbar, clipind din ochiul

sting. Veniți, dragi oaspeți, veniți... N-o să vă pară rău că m-ați acceptat drept călăuză!

Urmindu-l pe Calistus Munbar, pornesc pe o stradă care duce spre unul dintre cartierele celui de-al doilea sector. Aici domnește o altă animație. Te-ai crede transportat deodată din nordul Uniunii în sud, de la Chicago la New Orleans, din Illinois în Luisiana. Magazinele sînt mai pline de clienți, clădirile sînt împodobite cu mai multă fantezie, casele sînt mai confortabile, palatele la fel de magnifice ca cele din celălalt sector, dar cu un aspect mai plăcut. Populația se deosebește de asemenea prin aerul ei, prin mers, prin felul de a fi. Îți vine să crezi că acest oraș este dublu, ca unele stele, cu deosebirea că cele două sectoare nu se învîrtesc unul în jurul celuilalt...

Ajuns aproape de centrul sectorului, grupul se oprește pe la mijlocul Bulevardului 15, și Yvernès strigă :

— Strașnic palat, pe cinstea mea...

— Palatul familiei Coverley, spune Calistus Munbar. Nat Coverley, egalul lui Jem Tankerdon...

— Mai bogat decît el? întrebă Pinchinat.

— Tot atît de bogat, răspunde americanul. Un fost bancher din New Orleans, care are mai multe sute de milioane decît degetele celor două mîini!

— Și acești doi notabili, Jem Tankerdon și Nat Coverley, sînt inamici... desigur?

— Cel puțin rivali, care încearcă să-și asigure înțietatea în treburile orașului și se invidiază...

— Vor sfîrși prin a se mîncă? întrebă Sébastien Zorn.

— Poate că da... și dacă unul îl înghite pe celălalt...

— Ce indigestie o să aibă în ziua aia! completează Pinchinat.

Calistus Munbar pufnește în ris, într-atît i s-a părut de nostim răspunsul...

(Continuare în numărul viitor)

Coperta-desen: D. IONESCU

JOC JUBILIAR

ORIZONTAL :

1) Satelit al planetei Marte (vezi colecția „Povestiri științifico-fantastice” nr. 89) — Constructorul „Sviotoliotului” (v. nr. 28—33); 2) Gen de lentilă — A cunoscut „Sahariana” (v. nr. 21—24); 3) Amestec de gaze alcătuind atmosfera — A pictat un tablou consacrat „Ficiei Godvanei” (v. nr. 61) — Mi bemol; 4) Ilustru astronavigator care a reușit să călătorească pînă la Steaua Polară (v. nr. 90—94); 5) Fată dintr-un sat de pe Insula Uitării (v. nr. 63—64) — Intinse; 6) 200 la romani — Prin ce a încercat vasul de pirați „Mafusail” să atragă în cursă nava „Dniepr” (v. nr. 29) — A descoperit... antișotonul (v. nr. 83); 7) Poftă de joc (mold.) — În „Sfîrșitul orașului subteran” și în „Nebuloasa din Andromeda” există multe peisaje de acest fel; 8) Făptură înspăimîntătoare de pe a zecea planetă (v. nr. 79) — „Foster, ești...!” (v. nr. 82) — Marele clasic al literaturii de anticipație; 9) S-a întîlnit prima oară cu ei Boris Ivanovici Stronski (v. nr. 87) — Pulbere; 10) San..., mică republică în Italia centrală — Mistuiți — Lexiconul rebus; 11) Țară fictivă sub al cărei pavilion naviga vasul „Mafusail” (v. nr. 28—33) — Face parte din lanț — A prilejuit profesorului său vizitarea celei de-a zecea planete (v. nr. 79); 12) Industria lemnului — Sinonim pentru animalul pe care Pepitta l-a adus în dar copiilor lui Andrei (v. nr. 74—77) — Acolo se petrece acțiunea povestirii lui Robert Heinlyne „Veghe îndelungată”

(v. nr. 82) — Și-a dat seama că în anul 41042 e imposibil să te sîrucizi (v. nr. 84—85); 13) „E lung pămîntul, ba e...” (Coșbuc) — Unuia dintre descendenții lor i s-a transplatat un creier omenesc (v. nr. 95—96) — Nume italianesc; 14) „Sfîrșitul orașului...”, roman de I. Kalniški, apărut în colecția noastră — Cunoscut autor sovietic de literatură de anticipație, care a scris romanul „Trei dorințe”.

VERTICAL :

1) Planeto...! (v. nr. 79) — „...-i acolo?” (v. nr. 87) — L-a condus pe Pîț prin Institutul de cercetare a vitezei gîndirii (v. nr. 85); 2) Georges-Adolphe..., compozitor francez, născut în 1858 — Saline — Molatic; 3) Numele aceluia care a purtat în piept o inimă... de ciută — Tînăr profesor de istorie, eroul povestirii „Peștera Novacului” (v. nr. 80—81) — Terbiu; 4) Negație — Organizează revolta deținuților din Orașul Subteran (v. nr. 28—33) — Comună în raionul Bîrlad; 5) Director de circ într-o povestire apărută în colecția noastră — Numele celei de-a zecea planete (v. nr. 79); 6) Supercarga vasului „Dniepr” (v. nr. 28—33) — Vrăjitor (v. nr. 30) — Numele popular al Ursei Mari sau Mici; 7) „O iubire din... 41042” (v. nr. 83—86) — Unul dintre autorii romanului „Uranii” — Luna la vechii locuitori ai Capadochiei; 8) S-a îndrăgostit de Ols (v. nr. 83—86) — Incin-tare (fig.) — Gen de arbore; 9) Morfeu indigen — Astronavă terestră care a îndeplinit, în numele Marelui Cerc, o expediție în Zirda, o planetă a unei stele din constelația Ophiucus (v. nr. 59—65) — Vechiul do; 10) De ele s-au ocupat Jules Verne, I. A. Efremov, Crișan Făge-rașu, I. M. Ștefan, Ion Minzatu etc. — Savant care l-a întovărășit pe inginerul Solnșev în expediția lui în Arctica (v. nr. 28—33); 11) Unde l-a cunoscut Iurii Tumanov pe fizicianul Glyn Borrowth (v. nr. 10); 12) Ținut în vechea Grecie — Sus pe munte!! 13) Radu Radulian — Nimic mai mult; 14) Psihiatră care, în fața Consiliului astronomic, a luat apărarea lui Mwen Mas și Ren Boz (v. nr. 64) — Soția unui rege al Thebei care, după legendă, ar fi fost salvată din valurile mării de un delfin; 15) Unul dintre cei mai iubiți scriitori sovietici de literatură științifico-fantastică; în colecția noastră au apărut două lucrări ale lui.

COOPERATIVA

TRICOTEXIL

BUCUREȘTI
Calea Moșilor 98
TEL.13.84.91

Confectionează cu
materialul clientului
și al cooperativei:

JACHETE—VESTE—
SCAMPOLO-uri

COMPLEURI de damă,
precum și
VESTE — PULOVERE
bărbătești

De asemenea se remaiază
ciorapi cu mașina de
remaiat „ALFA“

Clientela se poate adresa pentru
comenzi la următoarele centre:

Str. Lipscani nr. 72
Șos. Mihai Bravu nr. 44
Calea Văcărești nr. 52
Calea Văcărești nr. 43
Calea Moșilor nr. 299
Str. Traian nr. 106
Str. Cristian Tell nr. 108

Calea Victoriei nr. 20
Str. Edgar Quinet nr. 15
Calea Victoriei nr. 28
Str. Vasile Lascăr nr. 134
Bul. Tolbuhin nr. 104
Calea Moșilor nr. 96
Str. Buzești nr. 7

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiunile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA - PREȚUL 1 LEU